

XORNADAS SOBRE O RETO DAS ADMINISTRACIÓNS PÚBLICAS ANTE O EURO

A Coruña, 17 e 18 de xaneiro de 2002

Juan M. González Hiltner

Bolseiro de investigación da EGAP

Nos calorosos días 11 e 18 de xaneiro de 2002 tiveron lugar na sempre acollidora cidade da Coruña, unhas xornadas sobre un acontecemento sen precedentes na época moderna: o nacemento dunha moeda única común a 12 países de Europa, e o papel que lles corresponde ás administracións neste proceso. Un papel especialmente delicado xa que estas han constituirse nos organismos rectores do proceso, a súa responsabilidade é pois trascendental por canto han responder de xeito claro e directo ás inquietudes e requerimentos dos distintos axentes socio-económicos.

Inaugurou as xornadas o director da Escola Galega de Administración Pública (EGAP), **Domingo Bello Janeiro**, que salientou o labor da Administración nesta conversión dos cidadáns: definición do marco xurídico, regulación do xogo dos actores, fornecedor de referencias e sentido, garante da cohesión social, actor dun sistema complexo da evolución da sociedade, comunicador de referencia combinando preocupación e impulso, etc. Precisamente destacou a comunicación pública coma unha das accións determinantes de acompañamento desta mutación social. Polo tanto, afirmou, a Administración públicas, consciente do desafío, non se debe limitar a unha simple información sobre as modalidades

prácticas desta conversión das unidades monetarias, senón que son os cidadáns os que deben adherirse a este proceso.

Quixo menciona-lo labor de liderazgo que neste proceso adquiriu a Consellería de Economía e Facenda coa creación dunha Comisión especial para a introducción do euro. Tamén lembrou o compromiso das administracións locais, diputacións e concellos, na implantación do euro. Finalmente referiuse á colaboración da EGAP no proceso coa celebración de 26 accións formativas ó longo de 2001 coa aspiración de dotar as administracións de Galicia da preparación necesaria para tranquilizar e asesorar ós cidadáns na posta en circulación da nova moeda.

* * * * *

O primeiro relatorio das xornadas correu a cargo de **Fernando Conlledo Lantero**, subxefe do servizo xurídico do Banco de España, que abordou o panorama que se presenta coa entrada do euro como moeda única para doce países e o papel que neste proceso xogan tanto o Banco Central Europeo como o Banco de España.

A Unión Económica e Monetaria (UEM)¹ dispón dun entramado institucional, o Sistema Europeo de Bancos Centrais² composto polo Banco Central Europeo como eixo dese sistema e polos disitintos bancos centrais nacionais. No caso de España, a participación do Banco de España simboliza a contribución do Estado español ó proceso da UEM.

Na opinión de Conlledo Lantero tódolos cidadáns da Unión Europea están a vivir unha experiencia histórica coa introducción dos billetes e moedas en euros. Unha experiencia que nos sitúa nun destino común a tódolos europeos, e curiosamente a través dun dos símbolos clásicos da soberanía dos Estados como é a moeda.

A pesar da relevancia da introducción da moeda única cómpre dicir que o euro é unha criatura xurídica que ten xa tres anos de idade e que os efectos asociados á entrada do euro xa se comezaron a producir o 1 de xaneiro de 1999 que é cando formalmente se introduciu a moeda única aínda que carecendo dos signos típicos distintivos dunha moeda como son os de presenza física, é dicir, billetes e moeda metálica.

O 1 de xaneiro de 1999 establécense unha serie de elementos configuradores do que é un sistema monetario que se pode resumir da seguinte maneira: en primeiro lugar establécense os tipos de cambio irrevocables entre as diferentes moedas nacionais e o euro e as moedas nacionais entre si; en segundo lugar, o euro converteuse desde un punto de vista xurídico na moeda dos Estados membros e as moedas nacionais

¹ UEM en diante.

² SEBC en diante.

pasan a ser subunidades ou representacións nacionais desa moeda única; en terceiro lugar, créase o BCE e o SEBC o que supón a definición dunha política monetaria e a fixación de tipos de interese para o conxunto da zona euro; e en último lugar, os mercados comezaron a utiliza-lo euro como unidade de conta, a débeda pública comeza a emitirse en euros e os mercados de valores de renda variable e os sistemas de compensación e liquidación pasaron tamén a utiliza-lo euro como unidade de conta.

Esta constatación lévanos a afirmar, dixo Conllado Lantero, que a UEM é un proceso que se deseñou nunha serie de fases que nos permiten ter unha perspectiva do fenómeno de unión monetaria e para situar correctamente o momento definitivo e final deste proceso.

O proceso da UEM foi aprobado formalmente a través dunha reforma do Tratado de Maastricht³ aprobado en febreiro de 1992. Desde ese momento a UEM pasou a ser un dos obxectivos da Comunidade Europea e para tal fin deseñáronse dous pilares xurídicos. Un pilar é a creación dun entramado institucional adicado a xestionar todo este proceso de unión monetaria e no que se concentran as competencias que transfíren os Estados membros, que é o antedito SEBC; e o segundo pilar é a creación dunha moeda común, o euro. O nome definitivo non se atopa nos tratados e precisamente acordouse nun cumio de xefes de Estado e Goberno que tivo lugar en Madrid en 1995.

Unha primeira fase vai ata o ano 1994, destacando unha maior coordinación económica entre tódolos Estados membros e, sobre todo establécense mecanismos de supervisión das economías nacionais por parte das institucións comunitarias. Nesta fase hai que destaca-la supresión da financiación dos bancos centrais ós seus tesouros públicos.

A segunda fase, desde o 1 de xaneiro de 1994 ata o 1 de xaneiro de 1999, continúa coa profundación das medidas de coordinación económica e coa elaboración dos programas de converxencia dos Estados para poder supera-lo test dos criterios de converxencia⁴. Desde o punto de vista institucional créase o Instituto Monetario Europeo⁵, antecesor do BCE, ó que se lle encomenda a realización dos preparativos técnicos e xurídicos para a UEM. O fito principal desta fase é o exame de converxencia dos Estados membros que vai indicar qué países están preparados para adopta-la moeda única. Once países pasaron o test, dous deles (Reino Unido e Dinamarca) decidiron non adopta-la moeda única⁶, e

³ O Tratado de Maastricht foi ratificado en España a través dunha Lei orgánica, a 10/1992, de 8 de decembro ó amparo do artigo 93 da Constitución.

⁴ Déficit público, tipos de interese, débeda pública, etc

⁵ IME en diante.

⁶ Clausula de *opting out* na xerga anglosaxona.

outros dous que non superaron o exame de converxencia por razóns distintas: os casos de Grecia⁷ e Suecia⁸.

A irreversibilidade do proceso foi unha característica imposta para dotar ó proceso da UEM de credibilidade. Esta irreversibilidade maniféstase tamén en que cada dous anos se repite o exame sempre que o pida un país candidato. O éxito da moeda única fai que os países que quedaron fóra reformulen a posibilidade de entrar na UEM.

Respecto do criterio de converxencia legal, afectou fundamentalmente ó Banco de España a través da modificación da lei reguladora do seu estatuto básico, que é a Lei de Autonomía, a Lei 1/94 de xuño, que foi modificada dúas veces a través de dúas leis, a Lei 66/1997 do 30 de decembro e, finalmente a Lei 12/1998 de 28 de abril.

A terceira fase comeza o 1 de xaneiro de 1999 adoptándose o euro como moeda común e entra en pleno funcionamento o BCE e o SEBC. O BCE foi constituído o 1 de xuño de 1998, é dicir, na segunda fase, pero, sen embargo, non entrou en pleno funcionamento ata o 1 de xaneiro de 1999. Neste *interim* refrendou tódolos aspectos técnicos e xurídicos que prepara o IME acabou de remata-los aspectos necesarios para o comezo da terceira fase. Esta terceira fase subdivídese á súa vez en dúas subfases. Unha que vai do 1 de xaneiro de 1999 ata o 1 de xaneiro do 2002 considerado o período transitorio na introducción do euro. A seguinte fase comeza o 1 de xaneiro de 2002 coa introducción dos billetes e moedas en euros e que por medio dun acordo político estableceuse que non podería durar máis de dous meses. O lexislador español establece o período de coexistencia legal entre o 1 de xaneiro e o 28 de febreiro da pesetas e o euro. Desde o 1 de marzo e ata o 30 de xuño a peseta, que perde poder liberatorio como medio de pago, poderá ser canxeada nas entidades bancarias, e a partir do 30 de xuño e por tempo indefinido, soamente no Banco de España.

Centrándose no entramado institucional, Conllado Lantero, reafirmou o papel protagonista do SEBC, regulado no propio Tratado da Comunidade en nun protocolo anexo ó mesmo, que recibe o nome de Estatutos do BCE e do SEBC co mesmo valor do tratado, é dicir, dereito primario comunitario.

O SEBC está composto polo BCE e polos Bancos Centrais nacionais ó que se lle asigna un obxectivo moi claro: mante-la estabilidade de precios. Este obxectivo está inspirado no Bundesbank, o Banco Central de Alemaña que marcou a política monetaria de Europa nos últimos anos e que ten o mellor historial na loita contra a inflación. Pensouse que a atribu-

⁷ Incorporouse o 1 de xaneiro de 2001.

⁸ Non adaptou a súa lexislación obrigada por unha opinión pública euroescéptica.

ción dun único obxectivo lle dotaba dunha maior eficacia no seu labor de estabilidade. Sen prexuízo deste obxectivo, o SEBC poderá apoia-las políticas xerais da comunidade.

As funcións básicas do SEBC son as típicas dun Banco Central: definir e executa-la política monetaria; realiza-las operacións de cambio de divisas; para o que é necesario xestionen as reservas oficiais de divisas dos Estados membros; promove-lo bo funcionamento do sistema de pagos; e por último a función máis clásica e antiga dun Banco Central que é a da emisión dos billetes e moedas en euro. Estas funcións forman parte tanto do SEBC como dos Bancos Centrais nacionais.

O SEBC non ten personalidade xurídica, non é titular de dereitos e obrigas, senón que lles corresponden ó BCE e ós Bancos Centrais nacionais. Outra característica é a atipicidade, xa que convive baixo o paraugas do SEBC unha institución de dereito comunitario como é o BCE con institucións propias dos Estados membros, os Bancos Centrais nacionais. Unha terceira característica é a independencia que significa que non poden recibir ou solicitar instrucións das súas autoridades políticas, autonomía apoiada por mandatos dos gobernadores respectivos non menores de cinco anos. Tamén se distingue o SEBC pola descentralización e o cuasifederalismo. Existe un centro, o BCE e uns Bancos Centrais nacionais que representan os Estados membros. O requisito da descentralización é debido a organización e división de tarefas que se atopa especificamente recollido no tratado, en virtude do cal o BCE pode recorrerse é necesario ós Banco Centrais nacionais para o desempeño das súas tarefas. A pesar de contar cun número de 900 traballadores, esta cifra non é comparable coas 50000 que traballan no conxunto dos Bancos Centrais nacionais e, polo tanto, necesita axuda para realiza-los súas tarefas. Esta descentralización complementase co principio de territorialidad en virtude do que as entidades de crédito unicamente operan co Banco Central do seu país. A execución descentralizada supón que as decisións se toman por parte do BCE, pero a execución corresponde ós Bancos Centrais nacionais que actúan por conta propia e as operacións reflíctense nos seus balances.

Os órganos do BCE son tres: o consello de goberno, o comité executivo e o consello xeral. Hai que resalta-la importancia dos comités que asesoran ós gobernadores dos Bancos Centrais nacionais.

Finalmente, Conllado Lantero, dixo que o BCE é unha institución á que se dotou de potestade normativa e ten capacidade de aprobar actos xurídicos vinculantes típicos do dereito comunitario (regulamentos, decisións) e non vinculantes (recomendacións, dictámenes). Por último ten á súa disposición dous instrumentos atípicos como son as orientacións (mandatos ós Bancos Centrais nacionais) e instrucións.

A segunda intervención das xornadas tivo como protagonista a **David Bustos Tapetado**, responsable do servizo de desenvolvemento empresarial e financeiro da Dirección Xeral de economía e planificación da Comunidade Autónoma de Madrid. A súa participación nestas xornadas foron unha boa oportunidade para compartí-los seus coñecementos en torno ós efectos sobre a economía e as empresas e o calendario do período de coexistencia coa peseta, conversión e redondeo e, finalmente os códigos de boas prácticas.

Bustos Tapetado fixo un guión previo, estruturando o seu relatorio cunha breve introducción sobre os aspectos socio-políticos da Unión Europea xa que é un proxecto que vai máis alá duna Unión Económica e Monetaria (UEM), que ten uns compoñentes políticos de moito maior alcance. En segundo lugar fixo unha descrición dos substratos teóricos que hai debaixo da teoría das unións económicas óptimas para ver qué en boa parte o teórico explica formulacións que se desenvolveron desde o Tratado de Maastricht cos criterios de converxencia e tódalas fases de desenvolvemento e implantación da Unión Monetaria e Económica que viñeron de culminar coa marcha da circulación física da moeda única. A continuación, o que sería a parte central do relatorio, falou dos efectos económicos do euro, desde un punto de vista macroeconómico e tamén dos efectos económicos do euro desde un punto de vista máis microeconómico aplicado directamente ás empresas, empresas dentro dos mercados e empresas como organización interna.

Para Bustos Tapetado nunca se deben perder de vista os aspectos socio-políticos da Unión Europea. No se trata só de construír un mercado interior común, unha unión aduaneira, dunha estrutura institucional cun banco central, senón que o proxecto da Unión Europea trata de garantir un espacio o máis ampla posible que dea lugar á consolidación dunha serie de valores democráticos e por suposto a unha mellora dos niveis de calidade de vida de tódolos cidadáns que forman parte de ese espacio común.

España, debido a que viña buscando desde fai tempo o seu lugar en Europa como unha forma de lexitimación da nova democracia tras anos de illamento internacional, é un dos países máis proclives a ver con bos ollos a integración europea. Non ten os problemas que países como o Reino Unido ou os países escandinavos poidan ver desde o punto de vista económico.

O espacio económico europeo consta de 300 millóns de habitantes cunha participación no PIB mundial do 16%, cun volume de exportacións do 16%, cun 27% da poboación mundial, é dicir, que ten unhas magnitudes similares ás de a economía dos EE.UU., tamén en canto a comportamento e estruturas cunha potencialidade de desenvolvemento extraordinaria.

Se observamos a teoría das unións económicas óptimas Europa cumpre as condicións dos aspectos monetarios: convertibilidade total das moedas, irreversibilidade nos tipos de cambio e liberdade total de movemento de capitais. Para cumprir-lo modelo teórico perfecto serían necesarias dúas condicións importantes: a liberdade total de fixación de precios e liberdade total de movementos de persoas que está pouco desenvolto. Sen embargo, os aspectos de integración comercial e economía diversificada si os cumprimos. O feito de ter unha moeda única ten un efecto moi positivo de reforzamento desas condicións de integración económica porque, por un lado a moeda ten importantes efectos psicolóxicos, pero sobre todo garante as características de irreversibilidade dos tipos de cambio fixos, é dicir, sacraliza os principios nos que se basea a integración monetaria.

Os gobernos dos países europeos conservan os instrumentos de política orzamentaria, aínda que limitada pola capacidade de endebedamento (3% do PIB e límite de endebedamento do 60%). É dicir, conservan a parte do león do monto orzamentario para decidir cara a onde queren orientar-las súas políticas de equilibrio territorial. Tamén existe a política fiscal que está totalmente en mans dos gobernos nacionais, salvo a recadación do IVE. Por outra parte tamén está a política institucional das administracións comunitarias que pode ser moi importante para o desenvolvemento das rexións, para palia-los desequilibrios económicos dentro da zona euro.

A UEM vai ter desde o punto de vista macroeconómico as seguintes vantaxes: supresión de riscos de cambio; políticas económicas máis saneadas; reforzamento do mercado único; o comercio interior vaise ver máis reforzado; o mesmo para o comercio extracomunitario debido á unificación de normas cara ó exterior; unha maior competencia nos mercados domésticos; unha desaparición de devaluación; a inflación tenderá a ser máis estable e a circulación de capitais será a gran beneficiada. En España, no seu conxunto, produciuse un aumento das transaccións económicas de comercio internacional. En definitiva, existen aspectos moi positivos desde o punto de vista macroeconómico, maiores mercados, maior estabilidade económica, maior capacidade de crecemento, pero tamén existen custos e problemas que enfrontar con políticas que combatan estes procesos de concentración de desenvolvemento en certos territorios de España.

Tamén a UEM afecta á empresa, é dicir, ós axentes microeconómicos encargados de facer realidade a provisión de servizos que é onde máis o nota o cidadán. Hai aspectos como o impacto sobre o mercado e sobre os competidores cinguidos a que a nosa área de clientes potenciais e subministración potencial aumenta. Este aspecto é moi importante para que as decisións das empresas sexan reavaliadas. É dicir, debe formularse a quen debe ir dirixida a súa planificación e política estratéxica, cal é o seu

novo contorno, desde o punto de vista de clientes e desde o punto de vista dos subministradores, xa que as regras de xogo lle poden permitir outras posibilidades.

Evidentemente os mercados de productos sufrirán unha gran transformación xa que se lles esixirá unhas normas de estandarización, de calidade, é dicir unha adaptación productiva interna das empresas á marca *made in Europe* que terá un efecto moi beneficioso sobre as exportacións.

Existen unha serie de recomendacións para o proceso de transición das Bustos Tapetado citou as referidas ós prezos e á contabilidade. A medio prazo as empresas deben fixar un plan de prezos máis transparente e máis sometido á competitividade doutros produtores dentro do mesmo mercado de xeito que as diferencias de prezos deben reducirse para productos de igual calidade. As empresas tamén se van poder capitalizar mellor porque os mercados de capitais van ser moito máis amplos e máis estables o que leva a unha maior disponibilidad de financiación para as empresas que é un dos requisitos básicos para poder ser máis competitivos en mercados máis amplos.

Bustos Tapetado rematou a súa intervención dicindo que a instauración do euro vai ter uns impactos moi directos na propia organización interna das empresas. Os seus procedementos de xestión van ter que ser optimizados porque vai repercutir finalmente na súa estrutura final de custos. As que teñan xa un manual de calidade, unha serie de guías de procedemento e estandarizadas as accións a desenvolver van asumir este tipo de impactos organizativos con menos custos. O camiño a seguir promete vantaxes sempre e cando exista un crecemento global e unhas políticas que reforcen a cohesión e o reparto da riqueza entre o conxunto dos seus cidadáns, é dicir, que se lle dea o chamado contido social do crecemento cunhas políticas reequilibradoras.

A última intervención da primeira sesión correu a cargo de **José Álvarez Cobelas**, director xeral de política financeira e tesouro da Consellería de Economía e Facenda. O seu relatorio centrouse na economía do euro, é dicir, as consecuencias da incorporación ó euro, da pertenza a unha Unión Económica e Monetaria, así como as respostas estratéxicas que Galicia debe abordar, tanto desde o sector público como desde o sector privado.

Por unha banda, uns condicionantes positivos para continuar mergullados nun modelo de crecemento económico equilibrado, con maiores certidumes para iniciar procesos de investimento, así como con maiores facilidades financeiras, tanto pola redución dos tipos de xuro, como pola ampliación das bases de financiación ó desapareceren os riscos de cambio.

Por outra banda, para as empresas galegas, dixo Álvarez Cobelas, ábrese un mercado potencial de 300 millóns de consumidores, pero ta-

mén un importante número de competidores, que teñen diante de si o mesmo mercado doméstico. As empresas galegas deben apostar pola competitividade de procesos e produtos dun xeito definitivo. As grandes beneficiadas coa entrada do euro, según Álvarez Cobelas, van ser as PEMES, que sempre tiveron na vertente exterior a súa asignatura pendente. A competitividade configúrase, deste xeito, coma unha variable estratéxica, coma unha peza clave no traballo cotián das PEMES. É tempo de aproveitar as facilidades desta economía moderna na que estamos inseridos, para reorganizar os nosos procesos productivos, comerciais e financeiros, coa vista posta na mellora da eficiencia das nosas empresas.

Como é obvio, di o relator, este labor correspóndelles en primeiro lugar ás propias empresas, porque o sector privado se ten que converter no verdadeiro protagonista desta etapa de profundos cambios no acontecer económico. Pero as empresas non van camiñar soas nesta nova andadura. Álvarez Cobelas afirmou que desde as administracións públicas existe a obriga de facilitar e favorecer esta busca dunha maior competitividade empresarial. E isto é factible a través da instrumentalización de políticas de oferta, de políticas que se marquen como obxectivos favorecer esta competitividade do territorio, do tecido empresarial e tamén mesmamente do propio sector público.

Álvarez Cobelas expresou que o PEDEGA (Plan Estratéxico de Desenvolvemento Económico de Galicia) como instrumento de planificación no período 2000-2006, recolle esta achega da política económica, que en Galicia xa estamos a desenvolver hai tempo e dedica a estes obxectivos unha cantidade importantísima de recursos, coa finalidade última de que o noso tecido productivo poida estar en condicións de aprobar, con nota, este novo exame ó que se presenta e, en consecuencia, incrementar os niveis de riqueza e benestar dos galegos.

Rematou a súa intervención afirmando que o euro ofrece oportunidades, pero tamén riscos. Estamos convencidos que, da actuación conxunta dos sectores público e privado, seremos capaces de beneficiarnos deste cambio que, coa Unión Monetaria ou sin ela, estamos a vivir xa desde o proceso de globalización económica mundial que nos toca vivir.

* * * * *

As intervencións da tarde comezaron coa interesante exposición de **Enrique Morales García**, xefe do servizo de desenvolvemento económico da Dirección Xeral de Economía e Planificación da Comunidade Autónoma de Madrid.

O relator fixo un repaso dos traballos e recomendacións así como as comisións creadas polas administracións para o estudo e seguimento da introducción da moeda única. Realmente as administracións públicas,

en cada un dos seus niveis, Estado, CC.AA e entidades locais, xogan un papel moi importante en todo o proceso de adaptación ó euro, pero non só xerando os mecanismos que permitiran esa adaptación, senón promovendo tódolos cambios legais e de xestión para que o proceso se puidera simplificar e racionalizar e, formar e informar ó seu propio persoal cuestión moi importante. Outro tema importante era a coordinación das 17 CC.AA, dos máis de 8000 concellos e o Estado, atopando solucións non parciais e contradictorias entre os criterios adoptados polas distintas administracións.

Según a Comisión da UE no proceso de adaptación ó euro, o que se formulaba ás administracións públicas era: maximiza-lo efecto positivo sobre a economía, minimiza-los custos, facer todo o proceso no prazo máis curto posible e que non tivera consecuencias xurídicas de ningunha clase, é dicir, que non houbera ningún acto xurídico que puxera en cuestión a propia introducción do euro.

O Estado español adoptou un marco normativo que centrado na Lei 46/98 do 7 de decembro sobre a introducción do euro e despois obtén unha pequena modificación nalgúns aspectos do redondeo no ano 2001. E, conxuntamente coa Lei 46/98, dítase unha Lei orgánica 10/98 do 17 de decembro que modifica a LOFCA (Lei de financiación das comunidades autonómicas) e outras leis de tipo orgánico que tiveran que ver coa introducción do euro.

O Estado tamén formula unha serie de principios moi importantes xa que tiñan que rexe-lo concepto de introducción do euro na Lei. Así, o *principio de neutralidade* significaba que non había alteración algunha nos créditos por causa do redondeo. O *principio de funxibilidade* refírese a que calquera que sexa o tipo de instrumento xurídico co cambio de moeda non se altera en absoluto o seu valor como tal elemento xurídico. Ademais existe o *principio de equivalencia nominal*, é dicir, o mesmo vale en euros que en pesetas, a condición de que se apliquen correctamente os principios de redondeo. Tamén o *principio de gratuidade* para os consumidores de substitución de pesetas por euros, que non pode supoñer nin gastos, nin comisións, nin prezos ou conceptos análogos. Por último, o *efecto continuidade*, que indica que a substitución da peseta en ningún caso pode provocar unha anulación, revogación ou revisión dos actos xurídicos anteriores.

O Estado inicia o proceso creando por un Real decreto de 1997 unha Comisión Interministerial para a introducción do euro, creando ó seu carón unha serie de comisións de traballo en cada un dos ministerios. O obxectivo é a adaptación dunha serie de normas legais por parte de cada ministerio. Isto faise extensible ás CC.AA e ás entidades locais. Como froito do traballo destas comisións xurde un Plan Nacional para a transición ó euro, que en decembro de 1997 contén as liñas mestras da modi-

ficación da normativa centradas nos elementos que máis directamente podían repercutir na cidadanía, é dicir, o dereito sancionador, a redención dos capitais sociais para as empresas, a aplicación das normas do redondeo e os índices de referencia dos préstamos hipotecarios. Así mesmo, presentan a simplificación do cumprimento do cidadán coa Administración de tódalas súas obrigas, e presentan tamén unha serie de principios de servizo.

En primeiro lugar, que a maior carga de adaptación ó euro non pode trasladarse ó cidadán senón que como servizo público o custo debe asumilo a Administración. En segundo lugar, un principio de eficiencia que refírese a que adaptación ó euro debe ser gradual e non imponse de forma absoluta á cidadanía desde a propia Administración sen ter en conta os necesarios procesos de adaptación. En terceiro lugar, o principio de viabilidade que di que debemos asumir o proceso de adaptación ó euro na medida dos recursos que posuímos.

O relator empregou a parte final da súa exposición para facer unha exposición eminentemente práctica e transversal das actuacións levadas a cabo pola Comunidade de Madrid no que respecta á introducción do euro. Entre as accións fundamentais destacou as de comunicación, moi importantes en termos de achegamento ós cidadáns, e as accións de formación, tanto ó propio persoal, como a elementos externos da Comunidade de Madrid.

Rematou a súa intervención afirmando que a introducción do euro é un proceso longo, bastante complexo, que non remata no 2002.

* * * * *

O derradeiro relatorio da tarde correu a cargo de Joaquín María Peñarrubia Iza, profesor de dereito administrativo da Universidade Rey Juan Carlos de Madrid, que abordou a maraña lexislativa sobre o euro, repasando a normativa comunitaria e estatal e os efectos sobre a lexislación vixente a 1 de xaneiro de 2002 que menciona cantidades en pesetas.

Peñarrubia Iza dixo que a normativa é moi ampla, por unha banda temos normas comunitarias, por outra banda normas legais españolas de dereito interno, temos tamén regulamentos en forma de reais decretos e con rango de ordes ministeriais, actos administrativos, resolucións de diversos órganos. Tamén hai que engadir regulamentos e leis autonómicas onde se menciona a introducción do euro e os efectos para a Administración e os cidadáns en materia de dereito público.

O profesor Peñarrubia tentou, de forma clara e transparente, unha sistematización por tipos de normas, comezando pola normativa comunitaria e seguindo pola normativa de dereito español. A normativa comunitaria ten ademais un matiz importante xa que a Unión Europea op-

tou polos regulamentos, é dicir, por normas de inmediata e directa aplicación. Entre esta normativa comunitaria temos o Regulamento 1103/97, de 17 do xuño de 1997 no que se establecen determinadas disposicións relativas á introducción do euro. En segundo lugar, está o Regulamento 974/98 sobre a introducción do euro que complementa ó anterior. En terceiro lugar, o Regulamento 975/98 sobre as moedas en euro, que establece os valores nominais e as especificacións técnicas que xa temos nas mans. Ademais o Regulamento 2008166/98 sobre os tipos de conversión entre o euro e as moedas dos estados membros que adoptan o euro. En virtude deste regulamento o tipo de conversión estableceuse xa como irrevogable con respecto a cada unha das doce moedas da zona euro⁹. Existen outros documentos comunitarios de interese como a Resolución do Consello do 7 de xullo de 1997 sobre o marco xurídico da introducción do euro que deu lugar ó segundo do Regulamentos mencionado (974/98). Unha Decisión¹⁰ do Consello de Ministros da UE do 29 de maio de 2000 sobre a protección contra a falsificación de moeda con miras á introducción do euro. E, finalmente, un Informe da Comisión de 3 de abril de 2001 sobre os preparativos para a introducción dos billetes e moedas de euro¹¹.

Na lexislación española non nos quedamos atrás, xa que o profesor Peñarrubia tentou sistematizar ata un total de 19 disposicións aplicables en materia de euro. A lei fundamental nesta materia é a Lei 46/98 de 17 de decembro sobre a introducción do euro que lembraba que a aplicación directa dos regulamentos comunitarios faría innecesario establecer unha lexislación sobre a introducción do euro. Pero tamén tiña como obxectivo que o tránsito sexa o máis suave e imperceptible posible para os cidadáns. Esta Lei establece normas de carácter interno, normas de adecuación dos operadores xurídicos e económicos que non están previstas nos Regulamentos.

Como complementaria a esta Lei aprobouse unha Lei orgánica de 17 de decembro de 1998, Lei orgánica 10/98, denominada así, Lei complementaria sobre a introducción do euro. Esta Lei ten carácter orgánico por varios motivos. Por unha banda no artigo 1º modifica un precepto que afecta á denominación da unidade conta na Lei orgánica de financiamento das comunidades autónomas de 22 de setembro de 1980. E por outra banda establece os criterios de aplicación das mencións monetarias noutras leis orgánicas (mesmo as de carácter penal).

⁹ 1 euro= 166.386 pesetas.

¹⁰ Especie de recomendacións para evita-la falsificación da moeda euro.

¹¹ Establece o estado de fabricación física de moeda e da preparación das diversas economías nacionais, das empresas, dos axentes económicos e administracións de cara á futura introducción do euro o 1 de xaneiro de 2002.

A Lei 46/98 reformouse por dúas leis, unha é a Lei 14/2000 de 28 de decembro na que se adianta a data de coexistencia física de ambas moedas ó 28 de febreiro de 2002. E por outra lado na Lei 9/2001 de 4 de xuño modificouse a Lei primeira de introducción do euro no sentido de modifica-lo artigo 11 en canto ó redondeo sobre todo para previ-los efectos sobre a leis que teñan como única expresión a peseta. Existen outras leis como a Lei 9/1999 de 12 de abril no que se regula o réxime xurídico das transferencias entre Estados membros da UE¹².

A partir de aquí, afirmou o profesor Peñarrubia, temos uha multiplicidade de regulamentos. O Real decreto 2813/1998 do 23 de decembro que estableceu o procedemento da redenominación a euros da débeda do Estado rexistrada na Central de anotacións. O Real decreto 2814/1998 do 23 de decembro que aprobou as normas sobre os aspectos contables para a introducción do euro. Outra norma de interese, cronoloxicamente posterior, é unha orde do Ministerio de Economía e Facenda do 23 de marzo de 1999 que establecía o réxime de emisión, cuñación e posta en circulación da primeira serie de moedas en euros de 1, 2, 5, 10, 20 e 50 céntimos e de 1 e 2 euros, é dicir, as moedas de curso legal en euros. Transpón o Regulamento comunitario sobre estas moedas e adáptao á nosa lexislación. Unha Resolución posterior do 26 de xaneiro de 2001 da Dirección Xeral do Catastro modificou os ficheiros de información catastral con outras administracións públicas para a súa adaptación ó euro. Outra norma interesante é unha Orde de 1 de xuño de 2001 na que se dictan normas para a Administración local para a apertura da contabilidade o 1 de xaneiro de 2002 en euros. Outra Orde do Ministerio de Economía de 16 de xullo de 2001 establecía o abono en euros dos pagos da Administración Xeral do Estado, organismos autónomos e outros organismos públicos a partir do 15 de setembro de 2001. A derradeira das normas que destacou o relator é o Real decreto 1322/2001, do 30 de novembro, polo que se establecen as regras para a constancia en euros nos asentos que se practiquen nos rexistros públicos administrativos.

A segunda xornada comezou pola mañá coa segunda comparecencia do profesor Peñarrubia Iza que fixo unha exposición sistemática sobre os plans para a introducción do euro elaborados polas diversas Administracións, a normativa resultante e, en concreto, as leis sobre estabilidade orzamentaria.

O punto de partida de todo isto atópanse nos acordos comunitarios, no Consello de Madrid de 1995 e nos acordos dun espazo común monetario e económico que levaron á creación do euro. Pero, o punto de partida para os traballos das administracións nas comisións creadas po-

¹² Afecta ás previsións da Directiva 97/5 CE do 27 de xaneiro de 1997.

las diversas administraciones para a introducción do euro. O pistoletazo de saída deuno o Real decreto 363/97 do 14 de marzo polo que na Administración do Estado creouse unha Comisión Interministerial e unhas Comisiones Ministeriais para a coordinación das actividades relativas á introducción do euro. Esta Comisión Interministerial deu lugar primeiro a diversos traballos, ó I Plan de Transición (1998), ó II Plan (2000) e, desde aí fóronse aprobando as modificacións do ordenamento xurídico español. Tamén serviu de estímulo para a creación en practicamente tódalas Comunidades Autónomas de Comisión Interdepartamentais das diversas consellerías das CC.AA. Os traballos desta Comisión Interdepartamental deron lugar a un Observatorio do euro no que se recomendou este tipo de instrumentos para as CC.AA.

Todos estes traballos para a adaptación do ordenamento xurídico e administrativo ó euro concentrouse no Plan Nacional de Transición ó euro de 1998, realizado tamén por outras CC.AA e outras administracións públicas. Tiña unha natureza temporal centrada no período previo a este que vivimos. O *II Plan de Transición ó euro: o troco de pesetas por euros*, xa pensaba na fase de coexistencia das dúas moedas. Aprobado en xullo de 2000, tiña en conta os posibles problemas que puideran producir neste último período de coexistencia favorecendo as tarefas dos actores implicados na loxística do cambio: usuarios, administracións, Fábrica Nacional de Moeda e Timbre, Banco de España e entidades de crédito, gran distribución, comercio e hostelería, etc. Este II Plan deu lugar ás modificacións legais como as normas adicionais no artigo 11 da Lei sobre o euro ante o redondeo, e tamén recorta-lo período de coexistencia das moedas. O plan estruturouse en catro capítulos. O primeiro trataba aspectos xerais, o segundo denominouse de predistribución do euro (fabricación e loxística, poboacións vulnerables e comité de seguimento), o capítulo terceiro adicado á dobre circulación (recorte do período a dous meses) e caixeiros automáticos, comercio e consumidores. Estas previsión facían referencias tamén ó código de boas prácticas, é dicir, a idea de concienciar ós axentes económicos e empresariais dunha adaptación rápida ó euro para un bo fin do proceso. O derradeiro capítulo estaba adicado á etapa de retirada e troco.

Respecto ás leis de estabilidade orzamentaria, afirmou o profesor Peñarrubia, o goberno español aproveitou a introducción do euro para acadar un dos seus fins en materia de política de facenda e política económica en xeral que é o de conseguilo déficit cero. Son dúas leis, a Lei 18/2001 do 12 de decembro e a Lei orgánica 5/2001 do 13 de decembro complementaria da anterior. Confesadamente, o que pretenden é acadar en tódalas administracións públicas ese obxectivo do déficit cero ou que non sexa superior ó 3%. A introducción do euro obriga ó Goberno reforza-lo obxectivo a acadar. Así nas disposicións adicionais cítase o artigo 149 apar-

tado 1º parágrafo 1º na súa regra 11ª no que se di que un dos obxectivos desta lei é garanti-la futura permanencia de España como un dos países que teñen o euro como moeda nacional. E no artigo 141.1 na regra 14ª por canto esta lei constitúe un instrumento ó servizo da coordinación entre a Facenda Pública do Estado e as das CC.AA, polo que a Lei é aplicable en tódalas administracións do Estado (salvo Navarra).

Unha vez finalizada a exposición, unha excelente síntese de tódolos aspectos destes traballos administrativos e dos seus froitos cara á introducción do euro, o profesor Peñarrubia afirmou que á realización destas xornadas era unha boa oportunidade para reflexionar sobre estas leis que apenas levaban un mes no BOE, e que abren novas vías de relación entre as diversas administracións territoriais dando ó Consello de Política Económica e Fiscal un papel central na distribución destas relacións. Todo isto tendo en conta que os incumpridores dos fins de estabilidade orzamentaria son os outros en nunca a propia Administración do Estado.

* * * * *

A derradeira intervención das xornadas contou coa participación de **José Antonio Monterrubio Quirós**, profesor de dereito administrativo da Universidade Rey Juan Carlos de Madrid. No primeiro relatorio abordou os efectos prácticos da introducción do euro en materia de Función Pública.

O profesor Monterrubio fixo una eséxese moi clara de toda a problemática que se presentou ata a data sobre a incorporación do euro. Unha principal preocupación presentouse respecto da necesidade de información desde o punto de vista dos recursos humanos atallada en parte a través dos medios de formación. Mencionou a tarefa que de forma pioneira está a realiza-la EGAP como centro de formación neste tema.

Hai unha serie de sectores do emprego público onde a incidencia é importante. O relator mencionou en primeiro lugar os instrumentos de ordenación de Función Pública. Unha das cuestións máis esenciais que se presentan en materia de Función Pública é o tema de relacións de postos de traballo, e que o relator quixo deixar claro porque neste sentido, dixo, presentáronse moitas cuestións de carácter práctico. Neste sentido as políticas son diverxentes. Así, hai entidades locais que adaptaron directamente, é dicir, reconvertéron as cantidades retributivas (sobre todo os complementos específicos, de produtividade, etc), e outras están a estudar a modificación propiamente das relacións de postos de traballo. Así, este é un dos sectores onde se presentou unha especial problemática. Sobre o que xa é máis puntual, a aplicación nas nóminas da introducción do euro, é dicir, sobre a xestión específica retributiva existe unha Resolución do 5 de decembro de 2001.

O profesor Monterrubio advertiu, no que respecta á materia retributiva, sobre a existencia da Resolución do 2 de xaneiro de 2002 sobre aplicación con carácter mensual do orzamento xeral do Estado en materia de retribucións para o persoal.

Existe outro sector onde a introducción do euro ten unha indubidable importancia como é o ámbito da negociación colectiva, que a través dos instrumentos, pactos e acordos vai sufrir unha transformación coa entrada do euro.

A segunda intervención do profesor Monterrubio Quirós abordou as cuestións relativas á introducción do euro e a os seus efectos nas corporacións locais.

Se todos estamos de acordo, afirmou o relator, en que as entidades locais son a parte da Administración máis achegada ós cidadáns, sen embargo, respecto da introducción do euro a resposta non foi a mesma dos concellos cara os cidadáns. En primeiro lugar porque a introducción do euro foi monopolizada pola Administración do Estado e polas CC.AA nunha segunda orde, quedando o papel dos concellos máis deslucido, aínda que non por isto menos importante.

A introducción do euro ten un efecto tamén psicolóxico que debería ser atendido en boa parte polas entidades locais nesa proximidade. Esta é, según o profesor Monterrubio, unha das críticas ás entidades locais na súa incidencia coa cidadanía. Aquí témo-lo caso da falta de entidades bancarias nos concellos pequenos e dispersos, o que dificultaría o troco de pesetas a euros, e polo tanto, do acceso de tódala poboación ó euro. As distintas medidas previstas para este 10% da poboación rural no fonro aplicadas polo Ministerio de Economía e Facenda.

Hai que ter en conta o Acordo de colaboración entre o Ministerio de Economía e a Federación Española de Municipios e Provincias (FEMP) do 17 de decembro de 2001, sobre criterios e aspectos relativos ó euro. Este acordo é un instrumento xurídico, de natureza contractual, nace no marco das técnicas de colaboración, de cooperación entre entidades, a FEMP e o Ministerio de Economía. Aquí recóllese o tema da introducción efectiva do euro nos concellos e pequenos concellos. A propia FEMP elaborou un informe xurídico no que analiza sectorialmente a incidencia do euro e como se poden aborda-los seus efectos. Este informe atende a aspectos contables principalmente e non tanto a outros aspectos máis sociolóxicos.

Respecto do tema da información ós cidadáns por parte das entidades locais, destacou o papel das CC.AA e os seus centros de formación ós que acudiron os funcionarios locais a informarse para logo poder trasladar-los seus coñecementos ós cidadáns que demanden información.

* * * * *

Ó organizar estas xornadas a EGAP quixo axudar a resolver as dúbidas, dificultades e problemas que a entrada en vigor do euro podía suscitar no seo das administracións públicas e coñecer ó mesmo tempo as particularidades máis significativas da moeda única. Dado o seu éxito podemos afirmar que o obxectivo foi plenamente acadado.